

УДК 378.016:[80+33+002.1]

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-2.36>**М. С. Якубовська**доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та книжкової справи
Української академії друкарства**М. О. Стахів**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка

СИСТЕМА КОНЦЕНТРАЦІЇ ЯК ОСНОВА МОЗКОВОЇ АТАКИ У ДИСКУРСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ АКАДЕМІКА Н. Г. НИЧКАЛО

Досліджуються загальні тенденції розвитку сучасної педагогіки. Вони знайшли відображення у науково-методичному доробку акад. Н.Г. Ничкало. Розглядаються проблеми взаємозумовленості розвитку культурологічної компетентності та парадигми сучасної особистісно-зорієнтованої освіти, що складає основу людиноцентричної педагогіки; аналізується системне еволюційне осмислення розвитку особистості сучасних студентів, аналізується сутність та деякі наукові засоби утвердження культурологічно-зорієнтованої особистості у своєму духовному призначенні, розглядаються тенденції розвитку культурологічних засад сучасної професійної школи. Розглядаються головні архетипи аксіологічних парадигм як основа мотиваційних засад людської індивідуальності у системі професійної діяльності.

У статті розглядаються шляхи реалізації педагогічної школи акад. Н.Г. Ничкало, яка передбачає формування системи нових інноваційних навчальних предметів, котрі будуть сприяти становленню професійної майстерності сучасних фахівців.

Навчальний курс «Основи іміджмейкєрства та ділової комунікації» покликаний сприяти розширенню світогляду студентів через розвиток аналітичного мислення, осягнення етично-естетичних моделей іміджу, психологічних знань та навичок для вирішення проблем комунікації і професійної реалізації.

Опанування інноваційними педагогічними технологіями у системі професійної освіти – головне завдання у структурі постійного саморозвитку фахівця, формування й удосконалення його професійної позиції, зростання фахової майстерності як основи майбутнього життєвого успіху. У системі оновлення суспільної системи сучасності взаємопов'язаними є професійний розвиток особистості та еволюційне оновлення суспільства.

Інтелектуальна діяльність стає визначальною як у виробничій діяльності, так і у процесі навчальної діяльності. Розглядаються особливості прийому мозкової атаки у системі сучасного інноваційного оновлення професійної освіти, що дозволяє створити умови залучення студентів до теоретичних основ функціонування комунікативних систем у житті людини, формування навичок свідомого використання іміджевих характеристик у майбутній професійній діяльності, дослідження системи маніпулятивних технологій впливу на масову свідомість, визначення іміджевих алгоритмів лідерства та праці у команді, вироблення базових вмінь побудови особистісного, корпоративного та державного іміджу.

Ключові слова: педагогічна школа, студентське середовище, культурологічна парадигма, людська індивідуальність, педагогічна парадигма, інноваційна педагогічна система, психологічна допомога, теорія діяльності, система мозкової атаки, колективна системна дія, комунікативна система, іміджевий алгоритм лідерства.

Постановка проблеми. Інтелектуальна діяльність стає визначальною у виробничій діяльності будь-якого інноваційного напрямку сучасної професійної сфери. Система інноваційних здобутків педагогічної школи акад. Н.Г. Ничкало дозволяє спроектувати систему виробничої сфери у процесі навчальної діяльності. Особливості прийому мозкової атаки побудовані на формуванні сучасного інноваційного мислення студента і у системі сучасного інноваційного оновлення професійної освіти дозволяють створити передумови залучення

студентів до теоретичних основ функціонування комунікативних систем у житті людини, формування навичок свідомого використання іміджевих характеристик у майбутній професійній діяльності, дослідження системи маніпулятивних технологій впливу на масову свідомість, визначення іміджевих алгоритмів лідерства та праці у команді, вироблення базових вмінь побудови особистісного, корпоративного та державного іміджу.

На прикладі прийому мозкової атаки можна показати, як на прикладі проектувального методу

функціонує зв'язок виробничої та навчальної діяльності у системі інноваційної професійної освіти, що визначає загальний культурологічний та інтегрований характер цього курсу, оскільки залучення студентів до теоретичних основ функціонування комунікативних систем у житті людини, формування навичок свідомого використання іміджевих характеристик у майбутній професійній діяльності є основою успішної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Під час дослідження було використано наступні наукові засади, які стали теоретичною основою дослідження. Ці наукові дослідження можна охарактеризувати за такими науковими напрямками: визначальна роль вищої професійної освіти у стратегії духовно-екзистенційної боротьби за оновлення суспільства (В.Г. Кремінь, І.А. Зязюн, С.У. Гончаренко), парадигма неперервної професійної освіти у системі сучасного соціуму (В.П. Андрущенко, В.Г. Кремінь, С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва, В.В. Ягупов), організація навчального процесу у вищих навчальних закладах (О.О. Базиль, Т.М. Герлянд, Л.Д. Герганов, Л.М. Єршова, А.А. Каленський, П.Г. Лузан, Л.А. Пригодій, В.Ф. Орлов, Л.П. Пуховська, В.О. Радкевич, Л.М. Романишина, М.Т. Теловата, О.І. Щербак); наукова педагогічна термінологія професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу (Л.П. Пуховська, С.О. Леу, О.П. Радкевич, М.М. Шимановський, О.В. Бородієнко); професійний розвиток та саморозвиток студентів, упровадження інноваційних технологій у системі вищої професійної школи, формування педагогічної культури майбутнього викладача вищого навчального закладу (М.Б. Євтух, Л.М. Єршова, А.А. Каленський, П.Г. Лузан, М.П. Пантук, Л.А. Пригодій, В.Ф. Орлов, Л.П. Пуховська, В.О. Радкевич, Л.М. Романишина, М.Т. Теловата).

Опанування інноваційними педагогічними технологіями у системі професійної освіти – головне завдання у структурі постійного саморозвитку фахівця, формування й вдосконалення його професійної позиції, зростання фахової майстерності як основи майбутнього життєвого успіху. Професійний успіх складає значну частину вирішення найголовніших завдань у життєдіяльності як індивідуальної особистості професіонала-фахівця, так і підприємства, установи загалом.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є вивчення інноваційних шляхів розвитку педагогічної школи акад. Н.Г. Ничкало на прикладі навчального курсу «Основи іміджмейкерства та ділової комунікації», який покликаний сприяти розширенню світогляду студентів через розвиток аналітичного мислення, осягнення етично-естетичних моделей іміджу, психологічних знань та навичок для вирішення проблем комунікації і професійної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна школа акад. Н.Г. Ничкало передбачає формування системи нових інноваційних навчальних предметів, які будуть сприяти становленню професійної майстерності сучасних фахівців.

Методи та методика дослідження. У процесі дослідження використано аналітичний, синергетичний, культурологічний, математичний методи дослідження. Дослідження проводилося на базі Української академії друкарства упродовж 2014–2018 років. У процесі дослідження було розроблено та впроваджено у початковий процес навчальний курс «Основи іміджмейкерства та ділової комунікації», а також розроблено конкретні методи інноваційної педагогічної діяльності, серед яких найбільш актуальним, на наш погляд, є прийом мозкової атаки, яка дозволяє у найкоротший шлях виробити систему інноваційного професійного мислення у студентів. В основі означеного методу лежать психологічні дослідження сучасності, а також культурологічні набутки нашої епохи.

Психологічні дослідження сучасності дозволяють сформулювати найоптимальніші методи і прийоми навчальної професійної діяльності, а культурологічні засади стають основою сталого мотиваційного функціонального забезпечення особистісно-зорієнтованої парадигми сучасної професійної освіти.

Навчальний курс «Основи іміджмейкерства та ділової комунікації» покликаний сприяти розширенню світогляду студентів через розвиток аналітичного мислення, осягнення етично-естетичних моделей іміджу, психологічних знань та навичок для вирішення проблем комунікації і професійної реалізації.

Дисципліна спрямована на формування в студентів концептуальної схеми орієнтації у професійній діяльності сучасного документознавця як організатора діловодства. Це визначає загальний культурологічний та інтегрований характер цього курсу у взаємозв'язках з іншими навчальними дисциплінами.

Серед найголовніших завдань курсу: залучення студентів до теоретичних основ функціонування комунікативних систем у житті людини, формування навичок свідомого використання іміджевих характеристик у майбутній професійній діяльності, дослідження системи маніпулятивних технологій впливу на масову свідомість, визначення іміджевих алгоритмів лідерства та праці у команді, вироблення базових вмій побудови особистісного, корпоративного та державного іміджу. Вирішення цих завдань буде неможливим без формування та закріплення навичок якісного здорового способу життєдіяльності.

Ситуативний характер багатовекторної педагогічної дії дозволяє сформулювати у системі опанування вказаного навчального курсу утвердження

необхідності індивідуального підходу у системі іміджетворення, виключаючи при цьому неможливість й непотрібність абстрактних теорій, практично не зв'язаних із життєвими вимогами.

Виокремлюючи особливості сучасної соціально-педагогічної ситуації, слід звернути особливу увагу на прагматизм в очікуванні технологічної системної роботи. Рівень повноти та всебічності у педагогічних діях здатний творити сутнісні зв'язки зі змістом цілої картини, опанування яких неможливе без свідомого й цілеспрямованого засвоєння теорії. Позаяк сучасного професіонала-фахівця виокремлює сконцентрованість і спрямованість на предмет виконуваної дії, свідоме й креативне опанування цілим спектром інноваційних технологій. Подальша робота з розвитку іміджевої активності вивчалася нами в умовах організованого діагностичного експерименту.

У системі сучасного іміджмейкерства важливими є праця у надскладних умовах, коли одночасність і цілеспрямованість прийнятих рішень повинна супроводжуватися підкріпленою активною дією. Єдність слова та діла – вагомий сплав професіоналізму сучасної епохи, коли теоретичні знання вимагають практичної реалізації.

У цій системі важливість зовнішніх атрибутів (одяг, зовнішність тощо) стають вторинними по відношенню до вміння приймати блискавичні оптимальні рішення і втілювати їх у життя. А також захищати напрацювання як особистісні, так і корпоративні. Із системи успішних корпорацій складається успішність держави. Тому науковою засадою курсу «Основи іміджмейкерства та ділових комунікацій» став принцип «Від особистого іміджу – до іміджу Держави». Поняття іміджевої переконливості створює поняття повноти дії в усвідомленні суттєвих зв'язків зі змістом загальної навчальної програми курсу.

Серед змістових сконцентрованих вузлових моментів у процесі викладання означеного курсу важливими є використання нестандартних прийомів, серед яких і система мозкової атаки. Вона найчастіше використовується в екстремальних ситуаціях, коли в короткий період часу працівникові потрібно приймати вкрай важливе рішення. Таке рішення може прийматися як одним працівником, так і колегіально.

Коли рішення приймається у колективній системній дії, то рекомендується згодом його апробувати в іншому форматі, або коли на це зовсім немає часу, проаналізувати прийняття цього рішення під іншим кутом зору, з іншої позиції. Коли рішення приймається одною особою (такий формат дії також приймається в умовах сучасного інтенсивного розвитку суспільства і світових цивілізаційних систем), тоді колегіальна дія використовується як дорадчий орган на першому етапі (у час збору інформації), або на завершаль-

ному етапі, коли рішення уже прийнято, але залишається один невеликий штрих у його абсолютному і завершальному форматі: погляд зі сторони, який не впливає зазвичай на прийняті рішення, але створює певну системність дії і має ознайомлювально-інформативний характер.

Система мозкової атаки може бути використована як у колективному сегменті, коли група, об'єднана важливістю вирішення поставленого завдання, сконцентровується як у системному вирішенні завдань, так і одиничному. Під час навчального процесу така системна дія є найбільш ефективною, оскільки дозволяє сконцентрувати спільні зусилля на вирішенні поставлених завдань.

Під час виробничих дій пошуки інтелектуального вирішення можливі у відповідно підготовленому колі однодумців. В одиничному вирішенні дана проблема потребує належної підтримки зі сторони допоміжного персоналу: збір потрібних інформативних даних, питання побутового характеру тощо. Оскільки фахівець, який бере на себе вирішення надважливих завдань, повинен бути максимально сконцентрованим на пошуках оптимального результату.

У системі досліджуваного іміджмейкерства надзвичайно важливим є вироблення вміння не просто прийняття рішень у погодженні із наступними діями, а і здатності прораховувати результати на кілька кроків вперед. Система інтеграції у виробничій сфері знаходить своє дзеркальне відображення у сфері освітньої діяльності. Педагогічний метод рольової гри дозволяє студентам навчитися максимально сконцентровуватися на вирішенні поставлених завдань.

Така система навчання буде більш ефективною на старших курсах (третій – четвертий), оскільки повинна бути побудована не лише на системі попередніх знань та умінь, а також і на набутому життєвому досвіді студента. Тому метод мозкової атаки як навчальний принцип стає основою для ефективно професійної діяльності у майбутньому.

Найважчим у будь-якій системній навчальній діяльності є вміння оптимально прорахувати початок дії, коли особистість або група людей максимально сконцентровані на вирішенні завдань. Будь-які фактори, котрі можуть відволікати від вирішення поставлених завдань, повинні бути усунені. Комфортно психологічні умови дозволяють також максимально зосередитися на професійній діяльності.

Індивідуалізація навчально-виховної діяльності у системі підготовки фахівців сучасного соціально-виробничого етапу виступає засадничою основою формування структури творчого професійного колективу. На наше переконання, у найближчі десятиліття власне особистісний фактор буде мати вирішальний вплив на соціально-економічний розвиток цивілізацій. Виробничі ресурси відходять на другий план, а виробничі потужності

є вторинним началом по відношенню до особистісного фактора. Тобто особистісний фактор стає важливим чинником у системі творення виробничих потужностей.

Педагогічна школа акад. Н.Г. Ничкало, розглядаючи загальні тенденції якісних шляхів суспільно-виробничого оновлення, формує якісно нові шляхи системного оновлення навчального процесу. У системному формуванні якісної мозкової атаки важливою є концентрація уваги на прийнятті важливого рішення та вміння зосереджуватися на одному, вкрай важливому для усіх питанні.

Психологічна організація професійної діяльності у такому системному вирішенні є основою професійної концентрації, яка становить парадигму мозкового удару. Важливим є аналітичне напрацювання матеріалу, вміння розподілити обов'язки поміж членами колективу, поступове нарощування інтенсивності діяльності.

Виділяємо кілька етапів мозкової діяльності: перший – аналітичний. На якому важлива зосередженість і вміння накопичувати матеріал у найширшому сегменті. Чим більше буде охоплено інформаційних напрацювань, тим більше згодом виявиться напрацювання для варіантів вирішення проблеми. Але простір накопичуваного матеріалу не повинен бути аж надто широким, тому що буде ускладненою дія на другому етапі.

На другому етапі проводиться аналіз зібраного матеріалу і підготовлюється умови для системної дії. Другий етап плавно перетікає у третій, коли виробляється алгоритм прийняття рішення.

У системі мозкової атаки важливим є напрацьований наростаючий темпоритм навчального процесу, адже сповільнення темпу може мати негативні наслідки, котрі відібуються на результаті. У майбутньому дана система навчальної діяльності логічно відобразатиметься у системі виробничої дії.

Колектив, який працює у системі мозкової атаки, не повинен шукати оцінки у процесі незавершеної дії, оскільки на проміжному етапі, як показують наші спостереження, будь-яка оцінка, окрім захоплюючої, буде мати негативний вплив; що зробить саму роботу більш подовженою у часі, тобто стане гальмом у процесі самої дії. Також у процесі самої дії важливо не намагатися працювати над вдосконаленням заданої системи, позаяк це також значно уповільнить роботи.

У системі мозкової атаки стандартно працює схема: відбір матеріалу – аналіз зібраного матеріалу – осмислення зібраного матеріалу – вироблення стратегії дії – системна апробація заданого рішення.

Висновки і пропозиції. На основі системної взаємодії в архетипі «особистість – соціум», «особистість – особистість» система мозкової атаки у дискурсі нових інноваційних напрацювань педагогічної системи акад. Н.Г. Ничкало

творює основи модернізації та вдосконалення сучасної професійної освіти. Виступаючи основою інноваційних суспільних взаємин, він стимулює осмислену і активну зацікавленість людських індивідуальностей у досягненні завдань, які стають основою інноваційного якісного перетворення як виробничої, так і суспільної системи загалом.

Цей напрям сучасної професійної освіти розкриває нові перспективи для якісного оновлення як навчальної діяльності, так і професійної сфери, які тісно переплітаються одна з одною. Тому проєктувальний метод, який є визначальним у педагогічній школі акад. Н.Г. Ничкало, потребує багатогранного вивчення і системного впровадження, позаяк він визначив нові напрями вдосконалення сучасної професійної освіти.

Інноваційні педагогічні методи дозволяють вдосконалювати взаємозв'язки людини і світу, людини і колективу та міжособистісні взаємини. Інноваційні педагогічні методи сучасної професійної освіти, серед яких є система мозкової атаки, формують оптимістичну віру у майбутнє, віру у необмежені можливості людської індивідуальності, якщо вони базуються на творчій інноваційній діяльності, в основі якої лежить колективна взаємодія і взаємодопомога.

Список використаної літератури:

1. Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник. За редакцією Любара О. Київ : Знання, 2003. 450 с.
2. Кремень В. Філософія національної ідеї: людина, освіта, соціум. Київ, 2007. 576 с.
3. Русова С. Мемуари. Щоденник. Київ : Поліграфкнига, 2004. 544 с.
4. Ничкало Н.Г., Зязюн І.А., Отич О.М., Соломаха С.О., Сотська Г.І., Вовк М.П., Попик О.І., Філіпчук Н.О., Чембержі М.І., Харченко П.В., Ніколаї Н.Ю. Мистецтво у розвитку особистості. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 224 с.
5. Ничкало Н.Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні. Київ : Пед. думка, 2008. 199 с.
6. Сухомлинський В. Сто порад учителю. Київ, 1988. 302 с.
7. Українська педагогіка у персоналіях. За редакцією Сухомлинської О. У двох книгах. Київ : Либідь, 2005. Т. 1., 618 с. Т. 2. 549 с.
8. Yakubovskaya M. S. Problems of formation of cultural competence and its interaction with deontology as the basis for the formation of professional competence of students of technical profile (from the experience of the doctor of pedagogical sciences, professor Vasileva MP). Modern trends in science and education / Współczesne tendencje w nauce i edukacji 27.02.2014 – 28.02.2014 Olsztyn \ Olsztyn.

Yakubovska M., Stakhiv M. The system of concentration as the basis of brain attack in the academic discourse N.G. Nychkalo

The general tendencies of development of modern pedagogy are investigated. They were reflected in the scientific and methodological achievements of the acad. N.G. Nychkalo. The problems of interdependence of the development of cultural competence and the paradigm of modern personally oriented education are considered, which forms the basis of human-centric pedagogy; systematic evolutionary understanding of the development of personality of modern students is analyzed; The main archetypes of axiological paradigms are considered as the basis of the motivational foundations of human individuality in the system of professional activity.

The article deals with the ways of implementing the pedagogical school of acad. N.G. Nychkalo, which provides for the formation of a system of new innovative educational subjects that will contribute to the development of professional skills of modern specialists.

The course "Fundamentals of image-management and business communication" is intended to promote the development of the student's outlook through the development of analytical thinking, comprehension of ethical and aesthetic models of image, psychological knowledge and skills for addressing communication and professional implementation.

The mastery of innovative pedagogical technologies in the system of vocational education is the main task in the structure of the permanent self-development of a specialist, the formation and improvement of his professional position, the growth of professional skill as the basis for future life success. In the system of updating the social system of the modern world interconnected are the professional development of the individual and the evolutionary renewal of society.

Intellectual activity becomes decisive both in the production activity and in the process of educational activity. The peculiarities of reception of a brain attack in the system of modern innovative renewal of vocational education are considered, which allows to create conditions for students to be involved in the theoretical foundations of the functioning of communicative systems in human life, the formation of skills of conscious use of image characteristics in future professional activities, the study of the system of manipulative technologies of influence on the mass consciousness, determination image-based algorithms of leadership and work in the team, development of basic skills for constructing personal, corporations and public image.

Key words: *pedagogical school, student environment, cultural paradigm, human personality, pedagogical paradigm, innovative pedagogical system, psychological help, theory of activity, system of brain attack, collective system action, communicative system, image leadership algorithm.*